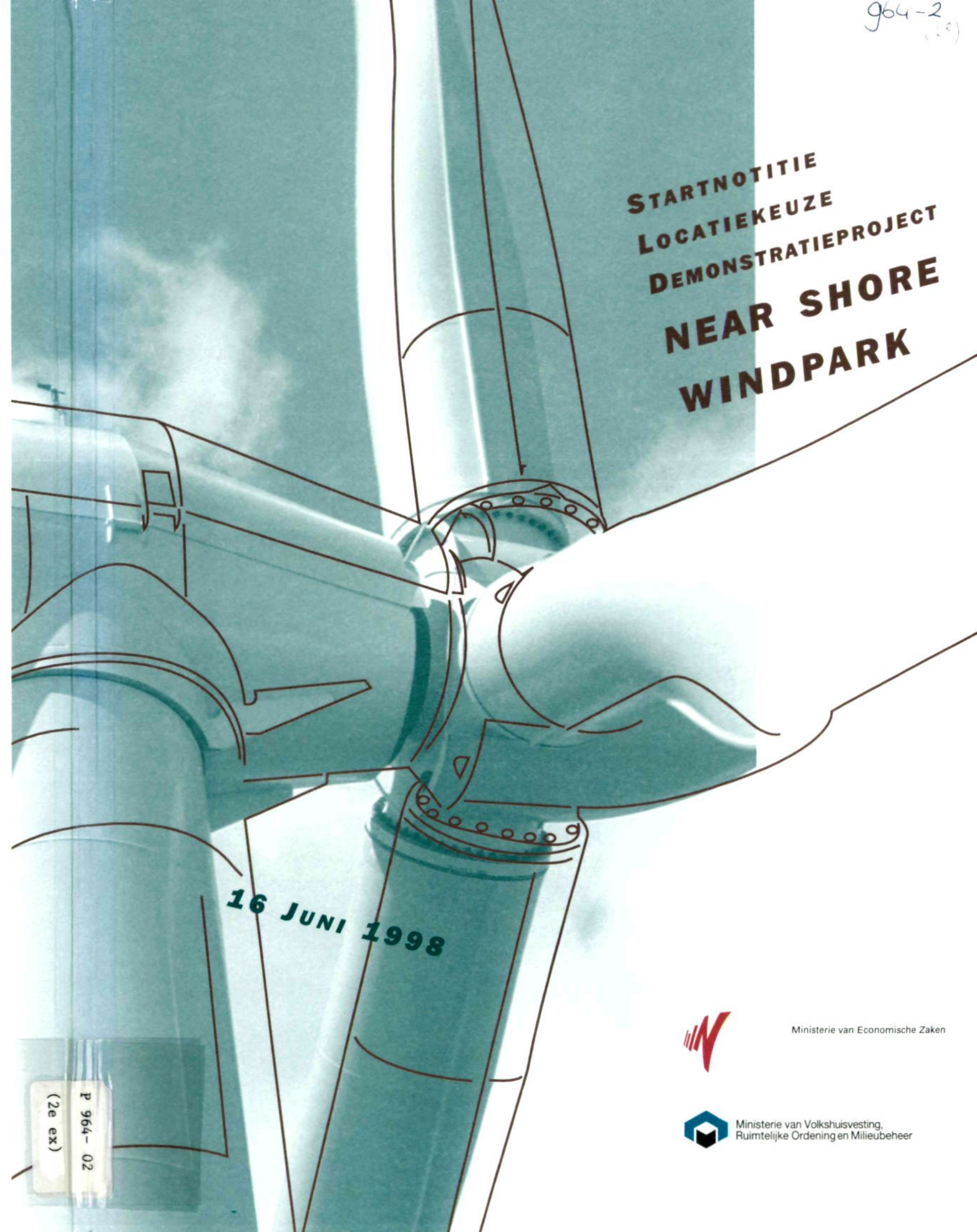

964-2
(1.1)

**STARTNOTITIE
LOCATIEKEUZE
DEMONSTRATIEPROJECT
NEAR SHORE
WINDPARK**

16 JUNI 1998

P 964 - 02
(2e ex)

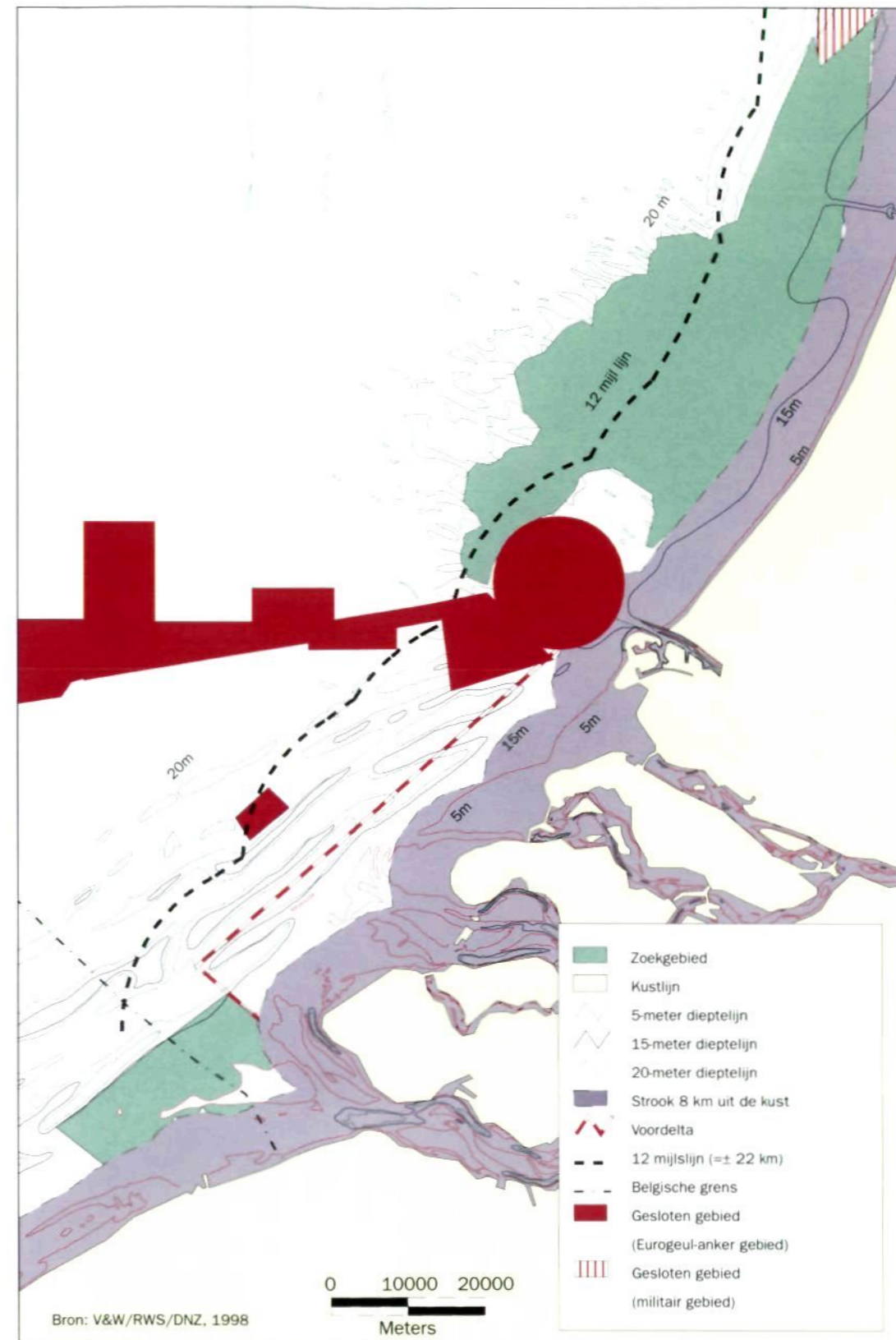
Deze publicatie is een uitgave van de Ministeries van EZ en VROM. Exemplaren van deze publicatie kunt u aanvragen bij:
Ministerie van Economische Zaken
Informatie- en Nieuwsvoorziening
Postbus 20101
2500 EC Den Haag
Telefoon: 070 379 88 20

Ministerie van Economische Zaken

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Figuur 4.1 Een eerste overzicht van het zoekgebied dat in aanmerking komt voor een near shore windpark (Bron: V&W/RWS/DNZ, 1998).

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding voor de startnotitie	5
1.2	Doel van de startnotitie	6
1.3	Voorgenomen activiteit in hoofdlijnen	6
1.4	Inspraak	7
1.5	Opzet van de startnotitie	7
2	Probleem en doelstelling	8
2.1	Beleidskader op hoofdlijnen	8
2.2	Probleemstelling	10
2.3	Doel van de voorgenomen activiteit en het MER	11
3	Haalbaarheidsstudie NSW	13
3.1	Aanleiding en doel	13
3.2	De resultaten van de Haalbaarheidsstudie	13
4	Voorgenomen activiteit	15
4.1	Randvoorwaarden en uitgangspunten	15
4.2	Het zoekgebied	16
4.3	Alternatieven voor de locatie	17
4.4	Ijmuiden II en Westerscheldemond nader beschouwd	18
4.5	Alternatieven voor de inrichting	18
4.6	Het meest milieuvriendelijke alternatief	20
5	Verkenning van de milieu-effecten	21
5.1	Milieu-aspecten	21
5.2	Effecten	21
6	Procedures en besluitvorming	25
6.1	Reeds genomen besluiten	25
6.2	Nog te nemen besluiten	25
6.3	Betrokkenen bij de milieu-effectrapportage	26
6.4	Pkb/m.e.r.-procedure en planproces	26
6.5	De procedure bij grensoverschrijdende milieugevolgen	28

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding voor de startnotitie

Demonstratieproject near shore windpark

Het opwekken van windenergie is van groot belang om de uitstoot van CO₂ door fossiele brandstoffen te beperken. Vooral op zee zijn er gunstige perspectieven om met de opwekking van windenergie een flinke bijdrage te leveren aan een meer duurzame energievoorziening. Op zee waait het hard en regelmatig, wat gunstig is voor de energieopbrengst. Daarbij is er op zee meer ruimte voor windturbines en minder hinder voor de omgeving.

Met een *demonstratieproject* dicht bij de kust, ofwel 'near shore', kunnen we de noodzakelijke ervaring opdoen om het opwekken van windenergie verder op zee mogelijk te maken. De Nederlandse onderneming voor energie en milieu, Novem, heeft op 21 november 1997 aan de minister van Economische Zaken de resultaten overhandigd van een haalbaarheidsstudie naar zo'n *near shore windpark*. De studie toont aan dat een windpark in zee technisch-economisch haalbaar is en kan rekenen op bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. Ook uit oogpunt van ruimtelijke ordening en milieu is de realisatie van een near shore windpark in zee mogelijk.

Om de realisering van het demonstratieproject near shore windpark mogelijk te maken, hebben de minister van Economische Zaken (EZ) en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) samen het voornemen een locatie aan te wijzen en vast te leggen in het Tweede Structuurschema Elektriciteitsvoorziening.

Pkb-procedure

Om de locatie van het near shore windpark in het rijksbeleid vast te leggen, zal de procedure van de planologische kernbeslissing (pkb) worden doorlopen. Deze pkb-procedure is gericht op een partiële wijziging van het Tweede Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV-2), waarin grote locaties voor elektriciteitsopwekking zijn opgenomen. Naast de locatie voor het near shore windpark kunnen in de pkb/SEV-2 ook nadere grenzen en beperkingen worden opgenomen, die van belang zijn bij de verdere besluitvorming over het demonstratieproject, zoals over de uiteindelijke inrichting van het windpark.

M.e.r.-procedure

Gelijktijdig met de pkb-procedure zal de procedure van de milieu-effectrapportage (m.e.r.) worden doorlopen. De m.e.r.-procedure is een belangrijk, en in het geval van deze pkb verplicht, hulpmiddel bij het zoeken naar een geschikte locatie voor het near shore windpark (zie kader 1.1). De m.e.r.-procedure is erop gericht een goed beeld te krijgen van de verwachte milieu-effecten, zodat de mogelijke gevolgen voor het milieu in de besluitvorming kunnen worden meegewogen.

In de m.e.r.-procedure hebben de ministers van EZ en VROM samen de rol van *initiatiefnemer*. De ministerraad stelt de partiële herziening van de pkb/SEV-2 vast en neemt de uiteindelijke beslissing over de locatie van het windpark. De ministers van EZ, VROM, Verkeer en Waterstaat (V&W) en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) hebben van de ministerraad een mandaat. In de m.e.r.-procedure vormen

deze vier ministers gezamenlijk het *bevoegd gezag*.

De ministers van EZ, VROM, V&W en LNV zijn om verschillende redenen bij de besluitvorming betrokken. De minister van EZ is verantwoordelijk voor het energiebeleid en daarom eerste ondertekenaar van de pkb/SEV-2. De minister van VROM is verantwoordelijk voor het ruimtelijk beleid en is om die reden altijd betrokken bij het voorbereiden en opstellen van een planologische kernbeslissing. De minister van V&W is beheerder en coördinerend minister voor Noordzee-aangelegenheden en daarom ook bevoegd gezag voor de uiteindelijke vergunningverlening voor de oprichting van het windpark. De minister van LNV is verantwoordelijk voor het landschaps- en natuurbeleid.

Door de initiatiefnemer worden twee rapporten opgesteld: deze startnotitie en als vervolg daarop het milieu-effectrapport (MER) over de locatie van het demonstratieproject near shore windpark. Voor u ligt de "Startnotitie Locatiekeuze demonstratieproject Near Shore Windpark". Het uitbrengen van deze startnotitie is het begin van de procedure voor de locatie-m.e.r.

1.2 Doel van de startnotitie

Het doel van de startnotitie is het geven van informatie over de achtergrond, de aard en de omvang van de voorgenomen activiteit: het realiseren van een demonstratieproject near shore windpark. Daarnaast is de startnotitie

Kader 1.1

Voor de locatiekeuze én inrichting van het near shore windpark moet een MER worden opgesteld.

Een inrichtings-MER

Om het near shore windpark te realiseren dient de in de Wet milieubeheer vastgelegde procedure van de milieu-effectrapportage (m.e.r.) te worden doorlopen. In het Besluit Milieu-effectrapportage 1994 is namelijk bepaald dat ten behoeve van een besluit tot de mogelijke oprichting van een windturbinepark van meer dan 20 MW of met meer dan twintig turbines een milieu-effectrapport moet worden opgesteld. Dit MER moet inzicht geven in de milieugevolgen en het meest milieuvriendelijke alternatief voor de inrichting en het gebruik en beheer van het windturbinepark. Men spreekt daarom ook wel van een inrichtings-MER. Een projectontwikkelaar, of een consortium van ontwikkelaars en financiers zal de initiatiefnemer zijn van zo'n inrichtings-MER.

Een locatie-MER

Voor de keuze van de locatie neemt de overheid echter het initiatief en de verantwoordelijkheid. Vanwege de omvang van dit 'nieuwe' project en omdat uiterst zorgvuldig moet worden omgesprongen met ruimtelijke claims op de Noordzee, kiest de overheid voor de procedure van de planologische kernbeslissing om de locatie te selecteren en vast te leggen. Deze open en zorgvuldige procedure, die is gericht op maatschappelijk draagvlak, biedt alle betrokken partijen en belanghebbenden de mogelijkheid om actief aan de planvorming deel te nemen. In het Besluit Milieu-effectrapportage (artikel 3) is bepaald dat ook in dat geval een milieu-effectrapport moet worden opgesteld: een locatie-MER. Het is mogelijk om in de locatie-m.e.r. ook al zaken vast te leggen die van belang zijn voor de inrichtings-m.e.r.

een eerste verkenning van mogelijke milieueffecten en alternatieven die in het MER worden onderzocht.

De informatie in de startnotitie is bestemd voor alle betrokkenen bij de voorgenomen activiteit, zoals de betrokken ministeries, de bevolking, belangengroepen, de Commissie voor de milieu-effectrapportage (Commissie-m.e.r.) en de voorgeschreven wettelijke adviseurs (zie hoofdstuk 6.3 'Betrokkenen bij de milieu-effectrapportage'). Door de startnotitie te publiceren worden de betrokkenen in de gelegenheid gesteld kennis te nemen van de voorgenomen activiteit en voorstellen te doen over de gewenste inhoud van het MER. De Commissie-m.e.r. stelt op grond van de startnotitie een advies op voor de richtlijnen voor de inhoud van het MER. Op basis van dit advies, de inspraakreacties en de adviezen van de wettelijke adviseurs stelt het bevoegd gezag de richtlijnen vast.

1.3 Voorgenomen activiteit in hoofdlijnen

Het near shore windpark heeft een vermogen van ongeveer 100 MW en bestaat in principe uit zo'n 100 moderne windturbines van 1 MW. Afhankelijk van de opstelling en het vermogen van de windturbines is voor het windpark een gebied nodig van zo'n 5 tot 25 km².

De belangrijkste onderdelen van het windturbinepark zijn natuurlijk de turbines zelf, de funderingen en de elektriciteitskabel.

Windturbines van 1 MW hebben normaal gesproken een masthoogte van vijftig tot zeventig meter en een rotordiameter van vijftig tot zestig meter. Elke turbine staat op een aparte fundering, die tot diep in de zeebodem wordt gebracht. Aan deze funderingen worden zware eisen gesteld. Zo moet de fundering bestand zijn tegen het zoute water, de rukwinden op zee, de golven en stromingen in het water en veranderingen in de zeebodem (erosie). Een elektriciteitskabel is nodig voor het transport van de opgewekte elektriciteit naar land. Vanaf het windpark zal deze kabel onder de zeebodem worden gebracht tot de plek waar hij aan land komt, het aanlandingspunt. Vanaf het aanlandingspunt wordt de kabel verder ondergronds aangelegd naar het punt waar hij wordt aangesloten op het elektriciteitsnet.

De locatie voor het near shore windpark moet worden gevonden in het gebied met een waterdiepte van zo'n vijf tot twintig meter. In ondieper water kunnen nauwelijks schepen komen om de windturbines en de funderingen te installeren. In dieper water, dus verder van de kust, nemen de technische eisen aan de constructie en de aanlegkosten zodanig toe dat het initiatief economisch niet meer rendabel is.

1.4 Inspraak

Deze startnotitie ligt tot en met 18 september 1998 ter inzage. De bekendmaking van deze terinzagelegging vindt plaats door middel van publicaties in dagbladen, regionale bladen en in de Nederlandse Staatscourant. Na de bekendmaking van de startnotitie kan een ieder aangeven welke onderwerpen naar zijn of haar mening in het MER moeten worden onderzocht. Het bevoegd gezag zal bij het vaststellen van de richtlijnen voor de inhoud van het MER met deze inspraakreacties rekening houden. Schriftelijke reacties op de startnotitie kunnen tot en met 18 september 1998 worden toegestuurd naar:

Inspraakpunt demonstratieproject
Near Shore Windpark
p/a ministerie van Economische Zaken,
Directie Elektriciteit
Postbus 20101
2500 EC Den Haag

Als het MER is aanvaard, zal het samen met de ontwerp-tekst voor de partiële herziening

van het Tweede Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (pkb deel 1) worden gepubliceerd. Er volgt dan opnieuw een inspraakronde, waarbij een ieder zijn of haar mening kan geven over de volledigheid en juistheid van het MER en tevens zijn of haar zienswijze kan bekend maken op de ontwerp-pkb.

1.5 Opzet van de startnotitie

Deze startnotitie bestaat uit zes hoofdstukken. Het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 2, beschrijft het relevante overheidsbeleid en het doel van de voorgenomen activiteit.

Een korte terugblik op de "Haalbaarheidsstudie demonstratieproject Near Shore Windpark", in hoofdstuk 3, laat zien welke alternatieven voor de locatie en inrichting van het windpark al eerder zijn onderzocht en wat de belangrijkste resultaten zijn van de haalbaarheidsstudie. Mede op basis van de resultaten van de haalbaarheidsstudie beschrijft hoofdstuk 4 vervolgens de alternatieven die in het MER verder worden onderzocht en de randvoorwaarden en uitgangspunten waarmee rekening moet worden gehouden.

Hoofdstuk 5 bevat een verkenning van de mogelijke milieu-effecten die als gevolg van het near shore windpark op de verschillende locaties kunnen optreden. In het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 6, vindt u een overzicht van de besluiten die al zijn genomen en de besluiten die nog moeten worden genomen, wie er bij de besluitvorming betrokken zijn en hoe het verloop van de pkb/m.e.r.-procedure is.

2 PROBLEEM EN DOELSTELLING

Voor de besluitvorming over het near shore windpark is enerzijds het milieu- en energie-beleid van belang en anderzijds het natuur- en landschapsbeleid en het ruimtelijk beleid voor de Noordzee. Dit tweede hoofdstuk van de startnotitie geeft daarom een eerste overzicht van *relevante regelingen, beleidsnota's, plannen en afspraken* die tezamen het 'beleidskader' vormen voor de besluitvorming over de voorgenomen activiteit. Mede aan de hand van het huidige energiebeleid en het Noordzeebeleid maakt dit hoofdstuk tevens duidelijk wat de probleemstelling en het doel is van de voorgenomen activiteit.

2.1 Beleidskader op hoofdlijnen

Internationaal

- United Nations Framework Convention on Climate Change (1992)
- Kyoto-protocol to the UN Convention on Climate Change (1997)
- Conventie van Bern (1979)
- Overeenkomst van Bonn (1983)
- African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement (1995)
- EEG-Vogelrichtlijn (1979)
- EEG Habitatrichtlijn (1992)
- Biodiversiteitsverdrag Rio de Janeiro (1992)
- EEG-verordening 3760 (1992)
- SOLAS verdrag (Safety of life at Sea, 1974)
- Beneluxverdrag (1948)
- Espoo-verdrag (1991)

In 1997 zijn in de Japanse stad Kyoto wereldwijde afspraken gemaakt over vergaande reducties van CO₂-emissies. Deze internationa-

le afspraken, waaraan ook de Nederlandse overheid zich heeft gecommitteerd, zijn gemaakt met het oog op het dreigende internationale probleem van klimaatverandering. De realisering van een demonstratieproject near shore windpark in de Noordzee ligt in de lijn van deze afspraken.

De Nederlandse overheid heeft met andere landen ook afspraken gemaakt over de bescherming en het gebruik van de Noordzee. Zo zijn in de Conventie van Bern, de overeenkomst van Bonn, de Waterbird Agreement, de Vogel- en Habitatrichtlijn en in het Biodiversiteitsverdrag afspraken gemaakt ter bescherming van de natuurwaarde en van planten- en diersoorten. De EEG-verordening 3760 bevat afspraken over visserij. Zo staat in de verordening dat het niet zonder meer is toegestaan visserij ongeoorloofd te belemmeren. Volgens het SOLAS-verdrag moet de Nederlandse overheid bij het nemen van routingsmaatregelen voor de scheepvaart in de territoriale zee rekening houden met de aanbevelingen van de International Maritime Organization (IMO).

In het MER wordt onderzocht of deze regelingen van invloed zijn op de voorgenomen activiteit en wat deze invloed is. Het gaat dan vooral om regelingen die van toepassing zijn op de Nederlandse territoriale zee, ofwel de 12 mijls-zone. Het Beneluxverdrag zegt overigens dat ook de Belgische overheid moet worden geconsulteerd, indien het windpark wordt gebouwd in een gebied dat aan Belgisch grondgebied grenst. Het Espoo-verdrag bevat regelingen die voortvloeien uit de Europese Richtlijn voor milieu-effectbeoordeling en is van toepassing indien (mogelijk) sprake is van grensoverschrijdende effecten.

Nationaal

- Wet milieubeheer (Wm)
- Nationaal Milieubeleidsplan (NMP3, 1998)
- CO₂-reductie-plan (1996)
- Derde Energienota (1995)
- Actieprogramma Duurzame Energie in opmars (1997)
- Nota Milieu en Economie (1997)
- Tweede Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (1994)
- Elektriciteitsplan (1995-2004)

- Natuurbeleidsplan (1990)
- Watersysteemplan Noordzee (1992)
- Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (1993)
- Structuurschema Groene Ruimte (1995)
- Nota Kustbalans: Tweede Kustnota (1995)
- Vierde Nota Waterhuishouding (1997)

- Wet beheer rijkswaterstaatswerken
- Mijnwet Continentaal Plaf
- Wet grenzen Nederlandse territoriale zee
- Scheepvaartverkeerswet en Scheepvaartreglementen
- Beleidsnota scheepvaartverkeer Noordzee (1987)
- Voortgangsnota Scheepvaartverkeer Noordzee (1996)
- Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee (1993)
- Structuurschema oppervlaktedelfstoffen (1993)
- Structuurnota Zee- en kustvisserij (1993)
- Structuurschema Militaire Terreinen (1985)
- Evaluatienota Structuurschema Militaire Terreinen (1991)
- Structuurschema Buisleidingen (1984)

Milieubeleid

Een 'duurzame ontwikkeling van de samenleving' is het belangrijkste streven van ons *milieubeleid*. Bij voortgaande economische groei is dit streven alleen haalbaar bij het handhaven van een absolute ontkoppeling tussen economische groei en de milieudruk. Dat wil zeggen dat de milieudruk daalt of hoogstens gelijk blijft bij een toename van de economische activiteiten. In dat kader wijst het recente Derde Nationaal Milieubeleidsplan op het belang van een beperking van de CO₂-uitstoot.

Energiebeleid

Voor het *energiebeleid* betekent dit nú al kiezen voor schonere methoden voor het opwekken van energie en een beperking op het gebruik van fossiele brandstoffen. De Derde Energienota wijst op het belang hiervan. De nota noemt niet alleen de gevolgen van de uitstoot van schadelijke stoffen op de gezondheid en de natuur, zij haalt ook het probleem aan van de dreigende klimaatverandering. Een besparing van tien procent op fossiele energie in het jaar 2020 door de inzet van duurzame energiebronnen moet helpen de schadelijke gevolgen zoveel mogelijk te voorkomen. Een groot deel van deze besparing, zo'n twintig procent, moet worden bereikt door het opwekken van windenergie. In het jaar 2020 moet daarom zo'n 2.750 MW aan windenergievermogen zijn opgesteld.

Alle mogelijke locaties voor een grootschalige opwekking van elektriciteit moeten, uit oogpunt van ruimtelijke ordening en milieuhygiëne, in het Structuurschema Elektriciteitsvoorziening worden vastgelegd. Daarvoor moet over het algemeen de pkb/m.e.r.-procedure worden gevolgd. Deze verplichting geldt ook voor grootschalige windturbine-opstellingen met een gezamenlijk vermogen van meer dan 500 MW. Het demonstratieproject near shore windpark is echter kleiner. Omdat uiterst zorgvuldig dient te worden omgegaan met ruimtelijke claims op de Noordzee, kiest de overheid toch voor de pkb/m.e.r.-procedure om de locatie van het near shore windpark in het rijksbeleid vast te leggen. Deze procedure biedt de beste garanties voor een open en zorgvuldige besluitvorming. De overheid zal de pkb-procedure uitvoeren als een partiële herziening van het Tweede Structuurschema Elektriciteitsvoorziening.

Natuur en landschapsbeleid

De realisering van het demonstratieproject near shore windpark is een 'ingreep in de ecologische hoofdstructuur'. De Noordzee en delen van het aangrenzende vasteland zijn in het Structuurschema Groene Ruimte (SGR, 1995) namelijk aangemerkt als 'kerngebieden binnen de ecologische hoofdstructuur'. Voor deze gebieden is de zogenaamde 'nee, tenzij-formule' en het 'compensatiebeginsel' uit het SGR van toepassing. De 'nee, tenzij-formule' en het compensatiebeginsel zijn beslissingen van wezenlijk belang in de zin van artikel 3 BRO.

Volgens de 'nee, tenzij-formule' staat het rijksbeleid "ingrepen en ontwikkelingen in en in de onmiddellijke nabijheid van de kerngebieden binnen de ecologische hoofdstructuur niet toe, indien deze de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied aantasten. Alleen bij een zwaarwegend maatschappelijk belang kan hiervan worden afgeweken." Bij de beoordeling of de voorgenomen activiteit van zwaarwegend maatschappelijk belang is, moet tevens worden nagegaan of aan dit belang niet redelijkerwijs elders of op een andere wijze tegemoet kan worden gekomen (het zogenaamde *translocatiebeginsel*). Als wordt besloten de voorgenomen ingreep in de ecologische hoofdstructuur toe te staan, dan zal de pkb/m.e.r.-procedure moeten uitwijzen of sprake zal zijn van aanwijsbare schade voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied. De initiatiefnemer voor de realisering van het windpark is dan verplicht deze schade zoveel mogelijk te voorkomen (preventie), te verminderen (mitigatie en landschappelijke inpassing) en zonedig te compenseren (het *compensatiebeginsel*). Het pkb/MER zal aangeven hoe deze mitigatie en eventueel noodzakelijke compensatie vorm kan krijgen.

De 'nee, tenzij-formule' en het 'compensatiebeginsel' gelden ook voor gebieden die zijn aangewezen, of nog zullen worden aangewezen, als speciale beschermingszones in de zin van de *Vogelrichtlijn* en/of de *Habitatrichtlijn*. De Westerschelde, Het Zwin, de Voordelta en delen van de koppen van de Zeeuwse eilanden en van de Hollandse Duinen zijn gebieden die nog als beschermingszone in de zin van *Vogelrichtlijn* en/of de *Habitatrichtlijn* zullen worden aangewezen. Voor projecten of plannen die significante gevolgen kunnen hebben voor deze beschermingszones dient ingevolge de *Habitatrichtlijn* een zogenaamde 'passende beoordeling' te worden gemaakt. Dergelijke projecten zijn pas toegestaan nadat met zekerheid duidelijk is gemaakt dat de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet worden aangetast, tenzij zwaarwegende maatschappelijke belangen van openbare aard noodzaken tot het verwezenlijken van de plannen (ondanks de negatieve effecten op de natuurlijke kenmerken van het gebied). Dit toetsingskader is nader aangegeven in de *Habitatrichtlijn*. De pkb/m.e.r.-procedure zal dus ook voor deze gebieden moeten uitwijzen

of er sprake is van zo'n "zwaarwegend maatschappelijk belang van openbare aard" en of aan dat belang elders of op andere wijze tegemoet kan worden gekomen. Bij aanwijsbare schade is ook in dit geval het compensatiebeginsel van toepassing.

In verband met het natuur- en landschapsbeleid voor de Noordzee is ook het *koersenbeleid* uit de pkb-VINEX van belang. Zo geldt voor de Noordzee het beleid volgens de blauwe koers. "In grote wateren waarvoor de Groene of Blauwe koers wordt gekozen is de plaatsing van windturbines strijdig met de koers, tenzij is aangetoond dat de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten niet worden aangetast" (deze beleidsuitspraak is overigens 'geen beslissing van wezenlijk belang' zoals bedoeld in art 3 BRO).

Overig ruimtelijk en milieubeleid

Voor zover relevant voor de voorgenomen activiteit zal in het MER tenslotte ook het nationale beleid dat betrekking heeft op de milieukwaliteit en het ruimtegebruik van de Noordzee worden beschouwd. Aangegeven wordt wat wel en niet is toegestaan met betrekking tot de realisering van een near shore windpark en welke gebieden of gebiedsdelen wel en niet in aanmerking komen. De belangrijkste van de relevante nota's en regelingen zijn hierboven al aangegeven.

Provinciaal, regionaal en lokaal

De kustprovincies en de gemeenten langs de kust maken over het algemeen geen (ruimtelijk) beleid voor de Noordzee. Het grondgebied van de provincies en de meeste gemeenten reikt tot één kilometer uit de kust. Dit is de grens tot waar streek- en bestemmingsplannen kunnen gelden. Binnen deze grens valt het bodembeheer onder de desbetreffende gemeenten, daarbuiten valt het bodembeheer onder de Directie Noordzee.

2.2 Probleemstelling

De keuze voor een demonstratieproject near shore windpark vloeit voort uit:

- de keuze voor meer duurzame energie en minder fossiele energie;
- de keuze voor windenergie als natuurlijke energiebron;
- de keuze voor het opwekken van windenergie op zee.

De energiesector is voor meer dan twintig procent verantwoordelijk voor de uitstoot van broeikasgassen (NMP3). Dit vraagt van de energiesector om een grootschalige inzet van duurzame energiebronnen. Voor de Nederlandse situatie heeft de windenergie technologie zich bewezen als geschikt voor een grootschalige en rendabele toepassing. Het aantal windturbines dat op land kan worden geplaatst is op lange termijn echter onvoldoende om de doelstelling, zo'n 2.750 MW in het jaar 2020, te bereiken (Actieprogramma Duurzame Energie in opmars, 1997). Met name de ruimtelijke en landschappelijke mogelijkheden voor grootschalige windenergie zijn op land aan grenzen gebonden. Naar verwachting zullen deze grenzen bij een vermogen van ongeveer 1.500 MW worden bereikt. Met de ruimte op zee, off shore, is een echte doorbraak te verwachten in de toepassing van duurzame energie. Ook omdat het op zee harder en regelmatigiger waait.

Op dit moment ontbreekt echter de kennis en ervaring om grootschalige plaatsing van windturbines off shore mogelijk te maken. Om te onderzoeken of met de bestaande technologie een eerste stap richting off shore kan worden gezet, is om meerdere redenen gekozen voor een demonstratieproject dicht bij de kust met een omvang van ongeveer 100 MW. De belangrijkste van deze redenen is dat de bouwkosten op grote afstand van de kust en in dieper water toenemen. Een economisch verantwoorde exploitatie is dan alleen mogelijk met zeer grote en zware turbines. Die technologie is echter in ontwikkeling en nog niet bewezen. Ook de elektrische infrastructuur vormt op grote afstand van de kust zo'n belangrijke kostenpost dat een dergelijk project uit economische overwegingen een minimum omvang van enkele honderden MW zou moeten krijgen. Een aantrekkelijk perspectief, maar de investeringsomvang in combinatie met het ontbreken van ervaring, zou in dit stadium een te groot risico betekenen. Om te onderzoeken of met de bestaande technologie, windturbines van circa 1 MW, een eerste stap richting off shore kan worden gezet, is gekozen voor een demonstratieproject van maximaal 100 MW dicht bij de kust.

De kennis en ervaring van een demonstratieproject near shore windpark moet plaatsing van

windturbineparken off shore technisch en economisch mogelijk maken, waarmee de doelstellingen op het gebied van energie en milieu binnen bereik komen: 2.750 MW in het jaar 2020.

2.3 Doel van de voorgenomen activiteit en het MER

Het doel van de voorgenomen activiteit

De probleemstelling maakt duidelijk dat de ontwikkeling van kennis en ervaring met het plaatsen van windturbines op zee van groot belang is voor het bereiken van de doelstellingen op het gebied van duurzame energie in het algemeen en windenergie in het bijzonder. De voorgenomen activiteit van de ministers van EZ en VROM heeft dan ook tot doel:

- 1. De uiteindelijke realisering van een éénmalig demonstratieproject near shore windpark van ongeveer 100 MW;*
- 2. In deze fase van de besluitvorming en in aansluiting op de m.e.r.-plicht, het verkennen van de plaatsingsmogelijkheden voor dit windpark in de Noordzee, het aanwijzen van de meest geschikte locatie en het maken van een ruimtelijke reservering voor deze locatie in het rijksbeleid.*

Het doel van het demonstratieproject near shore windpark

Het doel van het demonstratieproject near shore windpark is in de eerste plaats het verkrijgen van een beter inzicht in:

- het functioneren van windturbines op zee;
- de onderhoudsstrategie van een windpark op zee;
- de levensduur van fundering en windturbines op zee;
- de ecologische effecten en de mogelijkheden deze te beperken;
- de invloed van turbines op de morfologie van de zeebodem;
- de bestuurlijke en maatschappelijke acceptatie van een windpark in zee;
- de economische rentabiliteit van een windpark op zee.

In de tweede plaats is het doel van het demonstratieproject het opwekken van duurzame energie: de jaarlijkse energieopbrengst van het

windpark is gelijk aan het elektriciteitsverbruik van 80.000 tot 100.000 huishoudens.

Het doel van het MER

Het MER dient de informatie te leveren, die het mogelijk maakt om het milieubelang een voldoende plaats te geven in de besluitvorming over de locatie van het windpark. Deze informatie is nodig om te kunnen toetsen of een near shore windpark past binnen de randvoorwaarden die voortvloeien uit het ruimtelijke, milieuhygiënische en ecologische beleid voor de Noordzee (kustzone).

Verder moet het MER onder andere aangeven welke locatie het meest milieuvriendelijk is, welke voorwaarden er gesteld moeten worden aan de inrichting van het park en welke maatregelen mogelijk zijn om eventuele negatieve milieu-effecten te voorkomen of te beperken.

3 HAALBAARHEIDS- STUDIE NSW

3.1 Aanleiding en doel

Een near shore windpark is een nieuw project dat in deze omvang nog niet eerder is gerealiseerd. Toch weten we al veel. Bijvoorbeeld wat de verwachte opbrengst is, hoe zo'n park er uit kan zien en met welke (milieu-)aspecten rekening moet worden gehouden. Deze aspecten en andere zaken zijn uitgebreid onderzocht in de *Haalbaarheidsstudie demonstratieproject Near Shore Windpark* (Novem, 1997). Het hoofdrapport van de haalbaarheidsstudie en de verschillende deelonderzoeken zijn als bijlage bij deze startnotitie gevoegd. Het onderzoek is destijds zo uitgevoerd dat de resultaten ervan ook bruikbaar zijn voor het op te stellen MER.

De haalbaarheidsstudie is opgesteld om keuzen te kunnen maken voor de verdere plan- en besluitvorming. Daartoe zijn de belangrijkste voorwaarden, mogelijkheden en knelpunten in kaart gebracht in relatie tot:

- ruimtelijke ordening en milieu
- techniek
- economie
- wettelijk kader en bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak

De resultaten van de haalbaarheidsstudie zijn bedoeld voor de overheid, marktpartijen en andere betrokkenen. De *overheid* heeft, op basis van de gegevens in deze studie, inmiddels besloten het project financieel te ondersteunen en het initiatief te nemen voor de locatiekeuze. Voor de *marktpartijen*, zoals particuliere ontwikkelaars die het project willen realiseren en financiers die in het project willen

investeren, geeft de haalbaarheidsstudie inzicht in de verwachte investeringsomvang en de technisch-economische risico's. Met deze gegevens kunnen marktpartijen het initiatief nemen het windpark te gaan ontwikkelen, nadat de overheid een geschikte locatie heeft aangegeven. Voor de *overige belanghebbenden* is met name het inzicht in de economische en milieugevolgen van belang. Zo geeft de haalbaarheidsstudie onder meer een eerste overzicht van mogelijke positieve, maar ook negatieve gevolgen van het windpark op natuur en milieu, de verwachte effecten op de werkgelegenheid en de verwachte energie-opbrengsten.

3.2 De resultaten van de Haalbaarheidsstudie

Ruimtelijke ordening en milieu

De belangrijkste conclusie van de haalbaarheidsstudie is dat er "geen onoverkomelijke knelpunten of voorwaarden zijn gevonden, die het realiseren van een near shore windpark in de weg kunnen staan". In de haalbaarheidsstudie is de 'omgeving' van verschillende mogelijke locaties voor het windpark uitgebreid onderzocht. Zo is het windaanbod berekend, de infrastructuur beschreven en de beweging van de zeebodem in beeld gebracht. Voor verschillende inrichtingsmodellen van het windpark zijn de geluidemissies en de zichtbaarheid bepaald. Verder zijn in de haalbaarheidsstudie, op basis van beschikbare kennis en informatie, de ecologie van de Noordzeekust en de mogelijke ecologische effecten zo goed mogelijk beschreven.

Van het near shore windpark worden positieve effecten verwacht op het onderwatermilieu.

Door het gebied waar de turbines staan af te sluiten voor andere activiteiten en een zogenaamd beschermd gebied in te stellen, kan het windpark voor veel plant- en diersoorten een schuilplaats vormen. Voor het bepalen van *aanvaringsrisico's en verstoring van vogels is nader onderzoek nodig om de algemene inzichten uit de haalbaarheidsstudie te kunnen aanvullen.*

Techniek

Het near shore windpark zal met de huidige technieken en met de huidige kennis worden gerealiseerd. In de haalbaarheidsstudie zijn daartoe de elektrische infrastructuur, de fundamenteën, het transport, de installatie en het onderhoud onderzocht. Om het windpark technisch mogelijk te maken, is het wel nodig de onderhoudsgevoeligheid van de turbines te beperken, een bediening op afstand mogelijk te maken, de zeewaterbestendigheid van turbines te vergroten en eventueel ook het vermogen van de turbines te vergroten. Omdat *het een demonstratieproject is, zal ook bij de realisering en zelfs tijdens het gebruik van het windpark een technisch en ecologisch onderzoeksprogramma worden uitgevoerd.* Het technische programma zal bestaan uit het uitvoeren van metingen (bijvoorbeeld windaanbod, energieopbrengsten, belastingen, geluidmetingen), het testen van de turbines en het inspecteren van de funderingen op vermoeiingsverschijnselen. Het ecologisch onderzoeksprogramma zal onder meer bestaan uit het testen van technische maatregelen om ecologische effecten te kunnen beperken en uit onderzoek voor de verdere ontwikkeling van ecologische criteria voor toekomstige locatiekeuzes off shore.

Economie

Belangrijk is dat het windpark rendabel is en werkgelegenheid oplevert. Een economische analyse geeft aan dat een financieel rendement van ongeveer 14 procent haalbaar is. **Afhankelijk van onder meer de locatie kan het rendement groter of kleiner zijn.** Locaties verder van de kust hebben een hogere energieopbrengst, maar zijn ook duurder. De werkgelegenheid, die de bouw van het windpark oplevert, bedraagt ongeveer 1.000 mensjaren. Overigens is de genoemde rentabiliteit van het park afhankelijk van een aantal randvoorwaarden. Zo is een éénmalige investeringssubsidie nodig van de overheid en is het belangrijk dat

het project optimaal kan profiteren van bestaande fiscale regelingen, die het gebruik van 'schone' energie stimuleren.

Bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak

Het near shore windpark kan rekenen op bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. Dit blijkt uit verschillende interviews met bestuurders en belangenorganisatie en een uitgebreid belevingsonderzoek onder bewoners en recreanten langs de kust. Ook draagvlak is echter afhankelijk van een aantal voorwaarden. De belangrijkste zijn dat het windpark niet groter wordt dan 100 MW, dat er niet nóg een windpark komt dicht bij de kust en dat de afstand tot de kust in ieder geval groter is dan acht kilometer. Andere discussiepunten zijn onder meer de veiligheid voor de kust en de scheepvaart, de relatie met visserij en landschap. Daarom zullen ook deze aspecten in het MER worden onderzocht.

Voor het vervolg van de planvorming en besluitvorming zal de initiatiefnemer de open planbepaling, zoals die in de haalbaarheidsstudie is gehanteerd, voortzetten. Dat wil zeggen dat partijen die belang hebben bij het project, of wiens belangen mogelijk door het project worden beïnvloed, zoveel mogelijk bij de planvorming worden betrokken.

4 VOORGENOMEN ACTIVITEIT

4.1 Randvoorwaarden en uitgangspunten

De mogelijkheden om het near shore windpark te ontwikkelen worden beïnvloed door tal van randvoorwaarden en uitgangspunten.

Voorbeelden daarvan zijn het huidige beleid, de technische en ecologische kennis, de mogelijkheden voor een rendabele exploitatie en het bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak.

Concreet betreffen deze:

- a. Het demonstratieproject near shore windpark wordt gerealiseerd met bestaande en op land bewezen *technologische kennis*.
- b. De *waterdiepte* voor het windpark is uit oogpunt van technisch-economische haalbaarheid maximaal 20 meter. De bereikbaarheid voor schepen vergt bovendien een minimale waterdiepte van ongeveer 5 meter.
- c. Gezien het demonstratiekarakter van het project, het huidige kennisniveau en het beleid voor de Noordzee is het windpark dicht bij de kust een *éénmalig project* met een *omvang* van zo'n 100 MW.
- d. Voor de ontwikkeling van het windpark is een *rendabele exploitatie* nodig. Daarom moet vooral rekening worden gehouden met toenemende kosten voor de fundering, de aanleg van de elektriciteitskabel en de installatie van de turbines bij een grotere *afstand tot de kust*.
- e. De *verstoring* van vogels en recreatie en de aantasting van landschappelijke waarden, natuurwaarden en ecologische waarden moeten worden beperkt c.q. voorkomen.
- f. Hinder voor *andere gebruiksfuncties en activiteiten* in de Noordzee moet worden beperkt c.q. voorkomen.
- g. Het near shore windpark mag geen negatieve gevolgen hebben voor de *kustveiligheid*.
- h. De kans op *calamiteiten* op zee door de aanwezigheid van windturbines in het water moet worden beperkt.
- i. Het near shore windpark moet kunnen rekenen op voldoende *bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak*.

4.2 Het zoekgebied

De aangegeven randvoorwaarden en uitgangspunten stellen grenzen aan het gebied waarbinnen de mogelijke locaties voor het near shore windpark liggen, ofwel het *zoekgebied*. De randvoorwaarden en uitgangspunten die tezamen het zoekgebied voor de locatie van het near shore windpark bepalen, zijn vertaald naar ruimtelijke criteria:

- waterdiepte tussen 5 en 20 meter;
- afstand tot de kust tussen 8 en 20 kilometer;
- omvang locatie tussen 5 en 25 vierkante kilometer;
- belangrijke ecologische gebieden zijn uitgesloten;
- gebieden met belangrijke andere functies of harde planologische restricties zijn uitgesloten.

Figuur 4.1 (zie pagina 31 van deze notitie) geeft op hoofdlijnen een eerste overzicht van het zoekgebied voor de locatie van het near shore windpark op meer dan acht kilometer uit de kust en binnen de twintig meter dieptelijn. Het aangegeven zoekgebied ligt buiten de ecologische meest gevoelige gebieden en grote gesloten gebieden, zoals het militaire oefengebied voor de noordelijke kust van Noord-Holland. In het MER zal een nadere analyse worden uitgevoerd van de huidige gebruiksfuncties in het zoekgebied en van economische criteria met betrekking tot de (maximale) afstand van de kust. Deze analyse zal mogelijk leiden tot een verdere begrenzing van het zoekgebied.

Het vervolg van dit hoofdstuk geeft een nadere onderbouwing van de ruimtelijke criteria en de afbakening van het zoekgebied.

Waterdiepte

In verband met de bereikbaarheid van de locaties voor de installatieschepen, en de technisch-economische haalbaarheid van het windpark, komt alleen het gebied in aanmerking met een waterdiepte tussen de 5 en 20 meter. Op grotere diepten zijn zwaardere en duurdere draagconstructies voor windturbines nodig. Die technologie is in ontwikkeling en nog niet bewezen.

Afstand tot de kust

Afhankelijk van de locatie en voor een groot deel van de Noordzeekust strekt de 20 meter

dieptelijn zich uit tot tien à twintig kilometer van de kust. Het zoekgebied voor de mogelijke locaties voor het windpark ligt daarmee grotendeels binnen de zogenaamde 12 mijlszone, ofwel de grens voor de Nederlandse territoriale wateren. Deze grens ligt op zo'n 22 kilometer van de kust. Alleen voor de kust tussen Den Haag en IJmuiden strekt de 20 meter dieptelijn zich verder uit.

Om verstoring van het zeelandschap te voorkomen, zal daarnaast het gebied binnen acht kilometer van de kust worden uitgesloten als mogelijke locatie voor het near shore windpark. Belevingsonderzoek in het kader van de haalbaarheidsstudie heeft al uitgewezen dat op een afstand van meer dan acht kilometer uit de kust de zichthinder vanaf het vaste land beperkt blijft. Zichtstudies maken daarnaast duidelijk dat op deze afstand het windpark bij helder weer nog wel is te zien, maar dat de windturbines als afzonderlijke elementen nog maar moeilijk zijn waar te nemen. In de "Haalbaarheidsstudie demonstratieproject Near Shore Windpark", dat tezamen met deze startnotitie ter inzage ligt, is een visualisatie opgenomen van een windturbinepark op negen kilometer van de kust.

Omvang locatie

Afhankelijk van het aantal turbines en de onderlinge afstand is voor het demonstratieproject near shore windpark een gebied nodig met een oppervlakte tussen de 5 en 25 km² (zie paragraaf 4.5 'Alternatieven voor de inrichting').

Belangrijke ecologische gebieden

De kustzone van de Noordzee heeft geheel eigen ecologische kenmerken die, volgens het ecologische beleid voor de Noordzee, noodzakelijk tot 'voorzichtig en preventief handelen' bij de besluitvorming over voorgenomen activiteiten. Binnen het gebied waar het demonstratieproject technisch en economisch haalbaar is, worden daarom de *ecologisch meest waardevolle en kenmerkende gebieden* uitgesloten als mogelijke locatie voor het windpark. Volgens het huidige natuur en milieubeleid voor de Noordzee zijn dit enerzijds de Voordelta en anderzijds de Waddenzee en het aangrenzende deel van de Noordzeekustzone, dat samen met de Waddenzee in internationaal opzicht geldt als een gebied met een hoge natuurwaarde.

Voor de Voordelta en de Waddenzee geldt een extra bescherming in de vorm van de 'groene koers' volgens het nationaal ruimtelijk beleid. Dit houdt in dat de ecologische kwaliteit richtinggevend is voor de gebruiksfuncties in het gebied.

Restrictiegebieden

Bij de locatiekeuze voor het near shore windpark zal verder zorgvuldig rekening worden gehouden met andere *gebruiksfuncties* in de kustzone van de Noordzee. Zo is de oprichting van een windturbinepark in verschillende gebieden in de Noordzee strijdig met het huidige gebruik. Denk bijvoorbeeld aan de aanwezigheid van kabels en leidingen of druk bevaarbare scheepvaartroutes naar belangrijke zeehavens. Deze kunnen bovendien niet of zeer moeilijk worden verplaatst naar een andere locatie. Gebruiksfuncties in de Noordzee die zich niet laten verenigen met de plaatsing van windturbines en gebonden zijn aan hun huidige plek, komen niet in aanmerking als locatie voor een near shore windpark.

Daarnaast zijn er ook grote aaneengesloten gebieden in de Noordzee als *restrictiegebied* aangemerkt. De planologische restricties voor deze gebieden leggen beperkingen op aan andere functies of nieuwe activiteiten in de Noordzee, bijvoorbeeld uit veiligheidsoverwegingen of om onderlinge hinder te voorkomen. Een militair oefengebied is zo'n groot gebied met belangrijke restricties voor andere functies. Gebieden die door planologische restricties niet in aanmerking komen als mogelijke locatie voor het near shore windpark zijn:

- veiligheidszones rond kabels (1000 meter) en leidingen (500 meter);
- een veiligheidszone van 500 meter tot aan mijnbouwinstallaties;
- scheepvaartroutes en ankerplaatsen;
- het verkeersscheidingsstelsel, waar schepen elkaar kunnen passeren;
- militaire oefengebieden;
- vergunde locaties voor delfstoffenwinning (olie, gas, zand en schelpen);
- Restrictiegebieden en gesloten gebieden (Mijnwet Continentaal Plat);
- Baggerstortlocaties.

4.3 Alternatieven voor de locatie

Twee potentiële locaties

Binnen de grenzen van het zoekgebied zijn verschillende locaties denkbaar die mogelijk in aanmerking kunnen komen als locatie voor het demonstratieproject near shore windpark. Ook de meest milieuvriendelijke locatie moet in dit gebied worden gezocht. In het kader van de haalbaarheidsstudie is op basis van een open planproces al een eerste zorgvuldige selectie gemaakt van locaties binnen het zoekgebied, die in aanmerking komen voor het near shore windpark en die bovendien kunnen rekenen op bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. Het gaat om de volgende twee locaties:

1. IJmuiden II,

Zo'n negen kilometer uit de kust ten noorden van IJmuiden en ter hoogte van Wijk aan Zee met een waterdiepte van veertien tot zeventien meter.

2. De 'Vlakte van de Raan' in de Westerscheldemond,

Zo'n negen kilometer uit de kust van Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen met een waterdiepte tot zeven à acht meter.

Voorkeurslocatie

De initiatiefnemer stelt voor om deze locaties in ieder geval te beschouwen als alternatieven die in het MER verder worden onderzocht. De initiatiefnemer heeft een voorkeur voor de locatie IJmuiden II. De veel grotere waterdiepte bij IJmuiden vraagt weliswaar om een grotere technisch-economische inspanning, maar het windaanbod is hier duidelijk het grootst en de effecten op landschap en ecologie zijn er naar verwachting het kleinst.

Alternatieve locaties

Naast de locaties IJmuiden II en Westerscheldemond is het mogelijk dat uit de inspraak, tijdens de pkb/m.e.r.-procedure en tijdens de uitvoering van het milieu-effectonderzoek nog andere alternatieven binnen het zoekgebied in beeld komen. Goede en reële alternatieven, die passen binnen de uitgangspunten en randvoorwaarden, zullen in het MER op een gelijkwaardige manier worden onderzocht.

*Meest milieuvriendelijke locatie
(zie paragraaf 4.6)*

Verder zal in het MER actief worden gezocht naar de meest milieuvriendelijke locatie voor het near shore windpark. Deze dient, meer nog dan de locatie IJmuiden II, tegemoet te komen aan de ecologische en landschappelijk inpassing van het windpark in de Noordzee en moet zo mogelijk, meer nog dan de locatie IJmuiden II, bijdragen aan een besparing op fossiele brandstoffen.

4.4 IJmuiden II en Westerscheldemond

nader beschouwd

De locaties IJmuiden II en Westerscheldemond zijn het resultaat van een eerste selectie van locaties die in aanmerking komen voor het near shore windpark. Deze paragraaf geeft een samenvatting van het proces dat is gevolgd bij het selecteren van deze twee locaties. De "Haalbaarheidsstudie demonstratieproject Near Shore Windpark" en de deelstudies, ter inzage bij deze startnotitie, geven een verantwoording van deze locatiekeuze.

Milieu-organisaties: vijf onderzoekslocaties

In de haalbaarheidsstudie is uitgegaan van vijf onderzoeksgebieden waaraan een advies van de natuur- en milieu-organisaties ten grondslag heeft gelegen. De gebieden in zee ten noordwesten van Callantsoog, Bergen aan Zee, IJmuiden en Hoek van Holland en het mondingsgebied van de Westerschelde zijn voor de natuur- en milieu-organisaties onder voorwaarden aanvaardbaar.

Quick Scan: geomorfologie en scheepvaartroutes

Op basis van een inschatting van de morfologische condities in de kuststreek en uitsluiting van belangrijke scheepvaartroutes en andere gebruiksfuncties zijn uit deze vijf gebieden drie locaties geselecteerd voor nader onderzoek in de haalbaarheidsstudie: twee locaties dichtbij de kust ten noordwesten van IJmuiden en Hoek van Holland en één locatie in de Westerscheldemond. In de gebieden bij Callantsoog en Bergen aan Zee is een windpark van 100 MW ruimtelijk niet inpasbaar. Met name door de ligging van een militair gebied voor schietoefeningen en de ligging van kabels en leidingen.

Haalbaarheidsstudie: IJmuiden II en Westerscheldemond

Een analyse van de omgevingsaspecten (windaanbod, infrastructuur, morfologie, geluid, ecologie en landschap) heeft vervolgens uitgewezen dat de geselecteerde locaties bij IJmuiden en Hoek van Holland minder geschikt zijn voor een windpark, vanwege de korte afstand tot de kust (3 tot 5 kilometer). Studies naar de zichtbaarheid van het windpark vanaf de kust en naar het draagvlak voor near shore windenergie maken duidelijk dat deze locaties uit landschappelijk oogpunt niet aanvaardbaar zijn. Binnen het voor de natuur- en milieu-organisaties aanvaardbare gebied bij IJmuiden is daarom een tweede locatie in de haalbaarheidsstudie betrokken: IJmuiden II, op negen kilometer van de kust.

4.5 Alternatieven voor de inrichting

In de pkb/m.e.r.-procedure voor de locatiekeuze van het near shore windpark is de inrichting van het park in principe niet aan de orde. Toch zal het locatie-MER op hoofdlijnen ook aandacht besteden aan verschillende alternatieven voor de inrichting van het windpark. Dit is nodig omdat de locaties eisen stellen aan de inrichting van het park. De verschillende eisen die de locaties stellen, kunnen van invloed zijn op de milieu-effecten. Een korte toelichting:

Beter inzicht in de mogelijkheden en effecten

Techniek en ecologie stellen eisen aan de locatie van het windpark, maar ook aan de inrichting. Een windturbinepark dat in een vierkant wordt opgesteld biedt bijvoorbeeld andere mogelijkheden en heeft andere gevolgen voor het milieu dan een windpark waarin de turbines in een lange rechte lijn zijn opgesteld. De mogelijkheden voor zo'n opstelling zijn afhankelijk van de locatie. Naast de vorm kan ook de omvang van het park worden gevarieerd. Zo is het mogelijk de turbines dicht bij elkaar te zetten of juist verder uit elkaar, zodat de turbines meer wind vangen en vogels eerder tussen de turbines door kunnen vliegen. Tenslotte is ook de hoogte en het vermogen van de turbines van belang. Zo is het denkbaar dat op een locatie met een hoog windaanbod ook kleinere turbines voldoende wind kunnen vangen. Kleinere turbines zijn mogelijk minder zichtbaar in het landschap aanwezig en kunnen mogelijk de aanvaringskansen voor vogels verkleinen. Daarentegen hebben hogere turbines met een

groter vermogen het voordeel dat er minder turbines nodig zijn om het gewenste vermogen van 100 MW te bereiken.

Tabel 4.2 Enkele mogelijke inrichtingsmodellen met turbines van 1 MW

Vorm van het windpark met 1 MW turbines	Masthoogte	Rotordiameter	Afstand tussen de turbines	Omvang van het windpark	
				Afmetingen	Oppervlak
Vierkante opstelling	50-70m	50-60m	550 meter*	5 bij 5 km	25 km ²
10 rijen van 10 turbines			275 meter**	2,5 bij 2,5 km	6 km ²
Rechthoekige opstelling	50-70m	50-60m	550 meter*	10 bij 2 km	20 km ²
5 rijen van 20 turbines			275 meter**	5 bij 1 km	5 km ²

* Tien maal een rotordiameter van 55 meter (10D);

** Vijf maal een rotordiameter van 55 meter (5D).

Tabel 4.3 Enkele mogelijke inrichtingsmodellen met turbines van 1,5 MW

Vorm van het windpark met 1,5 MW turbines	Masthoogte	Rotordiameter	Afstand tussen de turbines	Omvang van het windpark	
				Afmetingen	Oppervlak
Vierkante opstelling	60-100m	60-70m	650 meter*	4,5 bij 4,5 km	20 km ²
8 rijen van 8 turbines			325 meter**	2,5 bij 2,5 km	6 km ²
Rechthoekige opstelling	60-100m	60-70m	650 meter*	10 bij 2 km	20 km ²
4 rijen van 16 turbines			325 meter**	5 bij 1 km	5 km ²

* Tien maal een rotordiameter van 65 meter (10D);

** Vijf maal een rotordiameter van 65 meter (5D).

Door de vorm en omvang van het windpark te variëren en ook de hoogte en het vermogen van de windturbines, kunnen van elkaar verschillende concrete inrichtingsmodellen worden gedefinieerd (zie tabel 4.2 en 4.3). Zo zal in het MER per locatie op hoofdlijnen worden aangegeven wat de verschillende mogelijkheden en effecten zijn van een concreet windpark en hoe deze kunnen variëren.

Het demonstratieproject als technische en ecologische ontwerpogave

Omdat er sprake is van een wisselwerking tussen de locatie en de inrichting van het windpark, zal het milieu-effectonderzoek worden opgevat als een ontwerpogave. Aan de hand van eisen en wensen uit oogpunt van techniek, planologie en milieu wordt enerzijds onderzocht welke *inrichtingsmodellen van het windpark* het meest wenselijk zijn. Anderzijds zal voor elk van deze modellen worden nagegaan wat de verschillende *inrichtingsmogelijkheden op de locaties* zijn. Vanuit de eisen en wensen van techniek, planologie en milieu is het vervolgens mogelijk de inrichting en locatie verder op

elkaar af stemmen. Zo zal in het locatie-MER actief worden gezocht naar een milieuvriendelijke combinatie van de locatie en inrichting van het windpark.

Daartoe worden de volgende inrichtingselementen in het locatie-MER betrokken:

- de vorm van het windturbinepark
- de onderlinge afstand van de windturbines
- de omvang van het windturbinepark
- de hoogte en het vermogen van de turbines
- de mogelijke kleurstelling van de turbines
- het tracè en de locatie van het aanlandingspunt voor de kabel
- het tracè op land naar het aansluitpunt op het elektriciteitsnet

Het stellen van nadere eisen

In het kader van een zorgvuldige procedure kan de overheid al in de pkb aangeven aan welke voorwaarden de inrichting van het near shore windpark moet voldoen. Om deze voorwaarden te kunnen stellen zal daarom al in het locatie-MER worden onderzocht welke randvoorwaar-

den er zijn voor de inrichting van het windpark. In het inrichtings-MER kan het ontwerp van het windturbinepark verder worden verfijnd.

4.6 Het meest milieuvriendelijke alternatief

Op basis van een vergelijking van de alternatieven voor de locatie en de mogelijke alternatieven voor de inrichting van het windpark op elk van de locaties zal in het MER het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) worden ontwikkeld. Het MMA is het alternatief waarbij de positieve gevolgen voor het milieu, en het menselijk medegebruik van de Noordzee zo groot mogelijk zijn en de negatieve gevolgen zo klein mogelijk.

Het meest milieuvriendelijk alternatief komt tot stand door de verschillende alternatieven voor de locatie en de inrichtingsmodellen alleen op milieu-aspecten te beschouwen en de technisch-economisch aspecten, binnen de randvoorwaarden die voor deze aspecten gelden, buiten beschouwing te laten. Zo gezegd bestaat het MMA uit de meest milieuvriendelijke *locatie*, richtlijnen voor de meest milieuvriendelijke *inrichting* en uit richtlijnen voor *maatregelen* om gevolgen voor het milieu te beperken.

5 VERKENNING VAN DE MILIEU-EFFECTEN

5.1 Milieu-aspecten

Het doel van het milieu-effectonderzoek voor de locatiekeuze van het windpark is informatie te leveren om te kunnen toetsen of een near shore windpark past binnen de randvoorwaarden die voortvloeien uit het ruimtelijke, milieu-hygiënische en ecologische beleid voor de Noordzee. Voor de inhoud van het milieu-effectonderzoek stelt de Wet milieubeheer algemene eisen. De Commissie-m.e.r. werkt deze eisen uit in een advies voor de inhoud van het MER; het advies voor de richtlijnen. Het bevoegd gezag stelt de richtlijnen vast. Deze startnotitie geeft alvast op hoofdlijnen inzicht in de verschillende aspecten en mogelijke effecten die in het MER worden beschreven.

Tabel 5.1 Milieu-aspecten die in het MER worden onderzocht

Milieu-aspecten	Milieu-effecten
Abiotisch milieu	morfologie hydrologie
Biotisch milieu	flora fauna
Leefmilieu	geluid zichtbaarheid
Landschap	openheid
Energie	energie-opbrengst vermeden uitstoot in CO ₂ , NO _x en SO ₂
Overige aspecten	Effecten
Ruimtegebruik	gevolgen voor het ruimtegebruik
Veiligheid	externe veiligheid kustveiligheid
Economie en techniek	windaanbod techniek

Mogelijke verontreinigingen van bodem, water of lucht worden in het MER voor de locatiekeuze niet onderzocht. Eventuele kleine, lokale verontreinigingen, bijvoorbeeld bij onderhoud, zijn niet onderscheidend voor de locatie. In een volgend MER, voor de inrichting van het windpark, worden deze effecten en bijvoorbeeld ook de effecten van het transport en de bouw van het windpark wel beschreven.

5.2 Effecten

Abiotisch milieu

Bij de locatiekeuze en het uiteindelijke ontwerp van het near shore windpark moet rekening worden gehouden met de natuurlijke beweging van de zeebodem en met de golfhoogten, waterdiepten en stromingen in het water. Deze morfologische dynamiek en hydrologische situatie bepalen tevens de technische eisen voor het ontwerp van de fundering van de turbines en de bereikbaarheid van het windpark voor de installatieschepen. Het MER zal daarom voor elk van de locaties een beschrijving geven van deze morfologische dynamiek en hydrologische situatie. Daarnaast wordt in het MER aangegeven wat de invloed van de windturbines zelf is op de lokale morfologie (ontgrondingen en sedimenttransport) en hydrologie (lokale stromingen en golfhoogten) en of deze invloed kan leiden tot positieve of negatieve veranderingen in het slibtransport langs de Noordzeekust.

Biotisch milieu

De belangrijkste effecten van het near shore windpark hangen naar verwachting samen met de gevolgen voor *vogels*. Passerende vogels kunnen met de rotor of de mast in 'botsing'

komen, met name 's-nachts en bij slecht zicht. Daarnaast is het risico aanwezig dat de aanwezigheid van het windpark voedselgebieden of rustplaatsen van vogels verstoort en een barrière vormt voor de trekroutes langs de kust. Een inventariserend ecologisch onderzoek voor de haalbaarheidsstudie heeft al veel informatie opgeleverd over vogelintensiteiten, trekbewegingen en leefgebieden van vogels langs de kust van de Noordzee en over de invloed van windturbines. Uit de haalbaarheidsstudie blijkt ook dat er nog onvoldoende gegevens zijn om harde uitspraken te kunnen doen over de omvang van de mogelijke effecten en de verschillen per locatie. Bovendien ontbreekt een goede norm voor de beoordeling ervan.

Om de omvang van de effecten op vogels zoveel mogelijk objectief in het MER te kunnen vaststellen en vergelijken, zal de initiatiefnemer gebruik maken van de best beschikbare kennis en informatie, namelijk:

1. de resultaten van de ecologische deelstudie naar de haalbaarheid van een near shore demonstratiewindpark en alle beschikbare kennis en gegevens die in dit deelonderzoek zijn gebundeld;
2. de resultaten van *nader onderzoek* naar vliegbewegingen van vogels over de Noordzee en naar de risico's van windturbines. De initiatiefnemer zal nader onderzoek laten uitvoeren dat gericht is op aanwezige lacunes en de effectvoorspelling en locatiekeuze in het MER;
3. de resultaten van *lopend onderzoek* in Denemarken naar *internationale vliegbewegingen* van vogels langs de kuststrook van de Noordzee;
4. de resultaten van het *TNLI-korte termijnonderzoek* naar vogelbewegingen, vogeldichtheden en aanvaringskansen in verband met een mogelijke luchthaven in de Noordzee als één van de opties voor de groei van de luchtvaartinfrastructuur. In dit onderzoek, dat medio 1998 wordt afgerond, wordt aanwezige kennis gemobiliseerd en gebruik gemaakt van expert-judgements. Het korte termijnonderzoek besteedt ook aandacht aan de ontwikkeling van toetsingscriteria, beheersmaatregelen, relevante verdragen en richtlijnen en ecologisch waardevolle gebieden;
5. De tussentijdse resultaten van het *TNLI-lange termijnonderzoek* naar vogelmobiliteit en vogeldynamiek boven Nederland en de Noordzee. Doel is onder meer deze dynamiek op driedimensionele kaarten weer te geven en het maken van voorspellingen op basis van soortspecifieke kenmerken van vlieggedrag. Daartoe zullen, onder meer langs de Nederlandse kust, metingen worden uitgevoerd met een speciaal omgebouwde radar van de Luchtmacht.

Voor een zorgvuldige besluitvorming over de locatie van het near shore windpark zal in het MER expliciet worden aangegeven met welke gegevens, kennis en expert judgements de mogelijke effecten op vogels zijn voorspeld en welke kennis en informatie nog ontbreekt.

Overigens is de verwachting dat de risico's voor vogels mogelijk kunnen worden beperkt door technische aanpassingen van het windpark. Zo kan de zichtbaarheid van de turbines worden vergroot en de barrièrewerking worden verkleind, bijvoorbeeld door gaten te reserveren tussen groepjes windturbines. Vooraf, gelijktijdig en na de realisering van het demonstratieproject zal de initiatiefnemer een ecologisch onderzoeksprogramma uitvoeren, dat is gericht op het testen van maatregelen, die de effecten op onder andere vogels kunnen reduceren.

Voor het *onderwaterleven* kan de aanwezigheid van een windturbinepark negatieve, maar ook positieve effecten hebben. Door het gebied rondom het windpark af te sluiten van andere menselijke activiteiten en een zogenaamd beschermd gebied in te stellen, krijgen tal van levensgemeenschappen de mogelijkheid om op natuurlijke wijze tot ontplooiing te komen. Op het deel van de fundering dat, als gevolg van eb en vloed afwisselend onder water staat, en op het deel direct daar onder kunnen zich schelpdieren ontwikkelen. Rond de voet van de fundering kunnen weer andere levensgemeenschappen ontstaan, zoals anemonen. In het MER zal worden onderzocht wat de aard en omvang is van deze positieve effecten. Verder besteedt het MER op hoofdlijnen aandacht aan de eventuele negatieve milieu-effecten die mogelijk onder water kunnen optreden. Denk bijvoorbeeld aan de effecten van trillingen en geluid onder water op het gedrag van zeezoogdieren en vissen. Naar verwachting zijn deze effecten echter niet onderscheidend voor de locatie. In het inrichtings-MER zullen de mogelijke effecten op het onderwaterleven verder worden onderzocht.

Leefmilieu

Een grootschalige attitudemeting in de omgeving van de onderzochte locaties in de haalbaarheidsstudie laat zien dat ongeveer 90 procent van de ondervraagde personen, vooral bewoners en recreanten langs de kust, een

near shore windpark positief beoordeelt. Om dit draagvlak te kunnen behouden is het van belang dat in het MER objectief wordt vastgesteld wat de gevolgen zijn voor het leefmilieu. Windturbines maken immers geluid en zijn vaak duidelijk zichtbaar in het landschap.

De resultaten van de haalbaarheidsstudie laten zien dat de kans op overschrijding van geluidnormen nihil is. Wel zal het park op een afstand van zo'n acht tot tien kilometer voor de kust, bij helder weer, zichtbaar zijn. De zichtbaarheid van het windturbinepark kan voor elke locatie en voor verschillende inrichtingsmodellen met behulp van visualisaties duidelijk worden gemaakt. De zichtbaarheid van het windpark wordt in belangrijke mate beperkt door de ligging op minimaal acht kilometer uit de kust.

Landschap

De aanwezigheid van het windpark heeft niet alleen gevolgen voor de beleving van het landschap. De Noordzee heeft ook een zelfstandig te waarderen landschappelijke waarde: de grote openheid. In het MER zal worden aangegeven hoe de verschillende locaties en inrichtingsmodellen het open karakter van het landschap beïnvloeden en hoe een mogelijke aantasting kan worden beperkt.

Ruimtegebruik

Het MER zal zoeken naar mogelijkheden om negatieve effecten voor onder meer scheepvaart, recreatie, visserij, kabels en leidingen, zandwinning en mijnbouw te beperken en zo mogelijk te voorkomen. In het MER zal daartoe een analyse plaatsvinden van de huidige sociaal-economische functies van de Noordzee, dicht bij de kust. Ook positieve effecten op het sociaal-economisch medegebruik van de Noordzee zijn denkbaar: het windpark als toeristische attractie of als paai-gebied en ontwikkelingsgebied voor vis. Naast een analyse van de huidige gebruiksfuncties zullen in het MER de mogelijke toekomstige functies in beeld worden gebracht en de relatie van deze functies met de (besluitvorming voor) het windpark. Denk bijvoorbeeld aan de ligging van de mogelijke locaties voor een luchthaven in de Noordzee.

Veiligheid

Risico's voor de veiligheid van bijvoorbeeld watersporters, vissersboten en scheepvaart,

zijn naar verwachting vooral het gevolg van calamiteiten, zoals aanvaringen. Voor zover van belang voor de locatiekeuze zal het MER inzicht geven in de kans op deze calamiteiten, de mogelijke omvang en, indien nodig, maatregelen om ze te voorkomen. Ook de gevolgen voor de kustveiligheid zullen in het MER worden onderzocht. Voor de keuze van de locatie is het van belang duidelijk te maken dat de komst van het windpark, als gevolg van de beïnvloeding van sedimenttransporten, de kustlijnhandhaving en daarmee de veiligheid van het achterland niet aantast.

Economie en techniek

Naast de gevolgen voor de omgeving en het ruimtegebruik zijn ook de verwachte opbrengsten en kosten van belang voor de locatiekeuze. Zij bepalen de technisch-economische haalbaarheid van de verschillende locaties en inrichtingsmodellen. De opbrengsten hangen samen met het verwachte windaanbod op de locatie en een gunstige opstelling van de windturbines ten opzichte van de dominante windrichting. De technische inspanningen hangen onder meer samen met de afstand tot de kust en met de morfologische en geohydrologische situatie ter plaatse. Het MER zal aangeven welke locaties en inrichtingsmodellen uit technisch-economisch oogpunt de voorkeur genieten.

Energie

Het belangrijkste positieve milieu-effect van het near shore windpark is de besparing op fossiele brandstoffen. Vooral met grootschaliger toepassingen van windenergie verder op zee, waarvoor het near shore windpark de nog ontbrekende kennis en ervaring zal opleveren, kan in de toekomst fors op fossiele brandstoffen worden bespaard. De mate waarin het demonstratieproject zelf aan deze besparing kan bijdragen wordt bepaald door de energieopbrengst. Deze energieopbrengst verschilt per locatie en is onder meer afhankelijk van het windaanbod ter plaatse, de hoogte en het vermogen van de turbines en het aantal turbines. De 'winst' voor het milieu zal in het MER worden uitgedrukt in de hoeveelheid elektriciteit die duurzaam wordt opgewekt en de vermeden uitstoot van schadelijke stoffen, zoals CO₂, NO_x en SO_x die daarmee samenhangt. Daarbij zal het MER ook een doorkijk geven naar de potentiële milieuwinst van grootschalige off shore toepassingen van windenergie.

Tabel 5.2 De aard, aanpak en Intensiteit van het milieu-effectonderzoek verschilt per onderwerp.

Onderwerpen in het MER		Aard, aanpak en Intensiteit van het milieu-effectonderzoek		
Milieu-aspect	Milieu-effect	Aard	Aanpak	Intensiteit
Abiotisch milieu	morfologie	locatie-afhankelijk	kwantitatief	+
	hydrologie	locatie-afhankelijk	kwantitatief	+
Biologisch milieu	vogels	locatie- en inrichtingsafhankelijk	kwantitatief	+++
	onderwaterleven	locatie-afhankelijk	kwantitatief	++
Leefmilieu	geluid	locatie-afhankelijk	kwantitatief	+
	zichtbaarheid	locatie- en inrichtingsafhankelijk	kwantitatief	+++
Landschap	openheid	locatie- en inrichtingsafhankelijk	kwantitatief	+
Energie	opbrengst (MWh)	locatie- en inrichtingsafhankelijk	kwantitatief	+
	vermeden emissie	locatie- en inrichtingsafhankelijk	kwantitatief	+
Overige aspecten	Effecten	Aard	Aanpak	Intensiteit
Ruimtegebruik	diverse functies*	locatie-afhankelijk	kwantitatief	+
Veiligheid	externe veiligheid	locatie-afhankelijk	kwantitatief	++
	kustveiligheid	locatie-afhankelijk	kwantitatief	++
Economie	windaanbod	locatie- en inrichtingsafhankelijk	kwantitatief	+++
en	opbrengst (fl)	locatie- en inrichtingsafhankelijk	kwantitatief	+
Techniek	aanlanding	locatie-afhankelijk	kwantitatief	++
	bereikbaarheid	locatie-afhankelijk	kwantitatief	++
	waterdiepte	locatie-afhankelijk	kwantitatief	++

+ = het onderzoek naar de effecten is globaal en op hoofdlijnen

++ =

+++ = het onderzoek naar de effecten is specifiek en gedetailleerd

* zoals scheepvaart, recreatie, visserij, mijnbouw, kabels en leidingen en zandwinning

6 PROCEDURES EN BESLUITVORMING

Voordat de uitvoering van de voorgenomen activiteit kan beginnen, zijn verschillende besluiten nodig. Dit laatste hoofdstuk geeft hiervan een overzicht. Ook laat het hoofdstuk zien hoe de procedure van de pkb-/m.e.r. nu verder gaat en welke instanties bij de besluitvorming zijn betrokken.

6.1 Reeds genomen besluiten

In hoofdstuk 2 is een overzicht gegeven van het huidige beleid en de beleidsvoornemens die relevant zijn voor de locatiekeuze en de realisering van het demonstratieproject near shore windpark. Uit dit beleid kunnen beperkingen of randvoorwaarden voortvloeien voor de locatie en oprichting van het windpark. In het MER zullen deze beperkingen en randvoorwaarden en de gevolgen daarvan voor de voorgenomen activiteit nader worden toegelicht.

Op dit moment is een Algemene Maatregel van Bestuur in voorbereiding, waarin wordt voorgesteld dat de minister van V&W bevoegd gezag wordt voor het verlenen van de vergunning voor het near shore windpark op grond van de Wet milieubeheer (Wm). Deze milieuvergunning kan dan worden aangevraagd door een initiatiefnemer voor de realisering en ontwikkeling van het windpark.

6.2 Nog te nemen besluiten

Naast de reeds genomen besluiten is nog een aantal andere besluiten vereist alvorens tot realisatie van het near shore windpark kan worden overgegaan. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen de besluiten die direct van belang zijn voor de pkb/m.e.r.-procedure voor de locatiekeuze van het windpark en de

overige, meer op de inrichting en uitvoering gerichte besluiten.

M.e.r.-plichtige besluit

Het besluit waarvoor de procedure van de locatie-m.e.r. wordt doorlopen is de vaststelling door de ministerraad van de partiële herziening van de pkb/SEV-2. De m.e.r.-procedure en de pkb-procedure zullen op elkaar worden afgestemd, zodat de resultaten van het milieueffectonderzoek kunnen worden meegenomen in het ontwerp-pkb.

Overige besluiten

Als overige besluiten, die genomen moeten worden om het near shore windpark mogelijk te maken, kunnen voorlopig worden genoemd:

- vergunningverlening (Wet milieubeheer, Wet beheer rijkswaterstaatswerken, Wet op de ruimtelijke ordening);
- toestemming van de Samenwerkende elektriciteitsproductiebedrijven (Sep), de beheerder van het elektriciteitsnet en de minister van Financiën;
- goedkeuring van het besluit van de Sep door de minister van EZ.

Als de locatiekeuze is vastgelegd in de planologische kernbeslissing, moet nogmaals een m.e.r.-procedure worden doorlopen; ditmaal voor de oprichting van het near shore windpark op de gekozen locatie. Het m.e.r.-plichtige besluit is dan de vergunningverlening krachtens de Wet milieubeheer. Het op te stellen milieueffectrapport, het inrichtings-MER, heeft tot doel de milieu-effecten te beoordelen van de verschillende wijzen waarop het park kan

worden ingericht. Daarnaast is voor de oprichting van het windpark een vergunning nodig op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr) en een vergunning voor het aanleggen van de elektriciteitskabel op land. Voor de eventuele oprichting van een windpark in de Westerscheldemond is overigens ook een bouwvergunning nodig van de gemeente Vlissingen.

Voor de bouw van het near shore windpark is tenslotte nog toestemming nodig van de Sep, op grond van de vigerende Elektriciteitswet, en van het ministerie van Financiën, omdat het grondgebied staatseigendom is. Voor de aansluiting van het park op het elektriciteitsnet is wederom toestemming nodig van de Sep, maar ook van de beheerder van het elektriciteitsnet. Overigens is met de voorgenomen ingang van de nieuwe elektriciteitswet per 01-01-1999 de toestemming van de SEP voor de bouw van het park niet meer vereist.

6.3 Betrokkenen bij de milieu-effectrapportage

De initiatiefnemer

In deze m.e.r.-procedure wordt de rol van initiatiefnemer vervuld door de minister van EZ samen met de minister van VROM. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de locatiekeuze. De afweging van de locatie voor het windpark zal plaatsvinden in nauwe samenwerking met de ministers van V&W, LNV, Defensie en Financiën.

Ministerie van Economische Zaken

Bezuidenhoutseweg 30

Postbus 20101

2500 EC DEN HAAG

Telefoon: (070) 379 89 11

Ministerie van VROM

Rijnstraat 8

Postbus 20951

2500 EZ DEN HAAG

Telefoon: (070) 339 39 39

Het bevoegd gezag

Het bevoegd gezag is de overheidsinstantie, die bevoegd is om over het voornemen van de initiatiefnemer een besluit te nemen. In deze m.e.r.-procedure is dat de ministerraad. De ministerraad heeft deze bevoegdheid gemandateerd aan de ministers van VROM, EZ, V&W en LNV. Voor het bevoegd gezag bestaan de

belangrijkste besluiten uit het vaststellen van de richtlijnen voor de inhoud van het MER, het beoordelen van de aanvaardbaarheid van het MER en het voorbereiden van het kabinetsstandpunt over de locatie van het near shore windpark.

Commissie voor de milieu-effectrapportage

Het bevoegd gezag wordt geadviseerd door de landelijke Commissie voor de milieu-effectrapportage (Commissie-m.e.r.). Deze onafhankelijke commissie bestaat uit tal van deskundigen op milieugebied. Voor iedere milieu-effectrapportage wordt uit de Commissie een werkgroep samengesteld, die het bevoegd gezag adviseert over de inhoud van de richtlijnen en later over de juistheid en volledigheid van het MER (het toetsingsadvies). Ook betreft de Commissie-m.e.r. de verschillende inspraakreacties bij haar adviezen.

Adviseurs

Het bevoegd gezag dient ook advies te vragen aan de wettelijke adviseurs. De wettelijke adviseurs brengen advies uit over de richtlijnen voor de inhoud van het MER en, later, over de kwaliteit en de volledigheid van het MER. De wettelijke adviseurs in het kader van de m.e.r.-procedure zijn de hoofdinspecteur voor de Milieuhygiëne van het ministerie van VROM, de directeur Natuurbeheer van het ministerie van LNV en de reguliere wettelijke adviseurs in het kader van de pkb-procedure. Daarnaast zal de VROM-raad om advies worden gevraagd.

Insprekers

In elke m.e.r.-procedure zijn twee momenten voorzien, waarop insprekers hun zienswijze kenbaar kunnen maken. Bij de inspraak op de startnotitie kan een ieder voorstellen doen voor alternatieven en onderwerpen die in het MER moeten worden onderzocht. In een latere fase kunnen de insprekers hun mening geven over de inhoud van het MER en de ontwerp-pkb.

6.4 Pkb/m.e.r.-procedure en planproces

De pkb/m.e.r.-procedure, zoals aangegeven in figuur 6.1, maakt deel uit van een veel breder planproces waarvan naast het onderzoek naar de milieu-effecten ook de planvorming en de integrale besluitvorming voor de locatiekeuze van het near shore windpark deel uitmaakt. Op hoofdlijnen bestaat dit proces uit vier fasen:

Fase I: Voorbereiding

Met het opstellen van deze startnotitie is de voorbereidingsfase voor de m.e.r.-procedure gestart. Het bekendmaken van de startnotitie aan de Commissie-m.e.r., de wettelijke adviseurs en het publiek vormt het formele begin van de m.e.r.-procedure. Even voor deze bekendmaking hebben de ministers van EZ en VROM al een brief gezonden aan de Staten Generaal waarin zij mededeling doen van het voornemen om, via een Partiële herziening van de pkb/SEV-2, ruimte te reserveren voor een windpark in de Noordzee. In deze brief zullen de ministers tevens ingaan op de 'nut en noodzaak' van het demonstratieproject near shore windpark onder andere in relatie tot het Structuurschema Groene Ruimte. Deze mededeling van het voornemen is het formele begin van de pkb-procedure.

Deze startnotitie wordt van 13 juli tot en met 18 september 1998 ter inzage gelegd. De inspraaktermijn is daarmee door het bevoegd gezag vastgesteld op elf weken, waar deze doorgaans vier weken bedraagt. Het bevoegd gezag heeft daartoe besloten met het oog op een open en zorgvuldig planvormingsproces en in verband met de vakantiespreiding van de verschillende regio's langs de kust. Eventuele inspraakreacties worden na 18 september door het bevoegd gezag gebundeld en opgestuurd naar de Commissie voor de milieu-effectrapportage.

Het is gebruikelijk dat de Commissie-m.e.r. haar richtlijnenadvies uitbrengt uiterlijk vijf weken na het verstrijken van de inspraaktermijn of zo veel eerder als redelijkerwijs mogelijk. Uiterlijk dertien weken na de bekendmaking van de startnotitie stelt het bevoegd gezag de richtlijnen vast. Het bevoegd gezag

* Over het algemeen krijgen de Commissie-m.e.r. en de wettelijke adviseurs tot uiterlijk negen weken na de bekendmaking van de startnotitie de gelegenheid om te adviseren over de richtlijnen voor de inhoud van het MER. In verband met de inspraaktermijn van elf weken wordt de Commissie m.e.r. meer tijd gegund om haar adviesrichtlijnen uit te brengen, namelijk elf weken plus maximaal vijf weken.

** Omdat, bij een pkb/m.e.r.-procedure de initiatiefnemer tevens bevoegd gezag is, namelijk de rijksoverheid, wordt het MER intern beoordeeld. Voor de beoordeling van het MER gelden geen wettelijke termijnen. Publicatie van het MER betekent dat het bevoegd gezag het milieu-effectrapport aanvaardbaar acht.

kan deze termijn met acht weken verlengen. Met het oog op de inspraaktermijn van elf weken zal het bevoegd gezag vooralsnog van deze mogelijkheid gebruik maken.

Fase II: Onderzoek en planvorming

In de fase van onderzoek en planvorming vindt de uitvoering van het milieu-effectonderzoek plaats en worden het MER en de ontwerp-pkb opgesteld. In de ontwerp-pkb zal het kabinet, op basis van de resultaten van het milieu-effectrapport, de locatie voor het windpark toetsen aan de uitspraak over windturbineparken in de blauwe koersgebieden uit de pkb-VINEX en aan de uitspraken in de pkb-Structuurschema Groene Ruimte inzake de strategische basisbescherming van de ecologische hoofdstructuur. Als het MER gereed is en door het bevoegd gezag aanvaardbaar wordt geacht, wordt het MER ter inzage gelegd*. Vanaf dit moment wordt de inspraakprocedure voor het MER gekoppeld aan de inspraakprocedure voor de ontwerp-pkb. Beide worden minimaal vier weken en maximaal twaalf weken ter inzage gelegd. In deze periode zal het bevoegd gezag ook een hoorzitting organiseren. Inspraak is mogelijk tot vier weken na de termijn waarop de documenten ter inzage liggen.

Binnen vijf weken na de inspraaktermijn volgt het toetsingsadvies van de Commissie-m.e.r. over het MER. Het ontwerp-pkb is dan onderwerp van overleg tussen het bevoegd gezag en de besturen van de provincie, gemeenten en waterschappen. Dit overleg zal onder meer betrekking hebben op het tracé van de elektriciteitskabel op land. Indien gewenst zal het bevoegd gezag ook overleg voeren met de VROM-Raad. Dit overleg moet plaatsvinden binnen twaalf weken na de inspraaktermijn. Naar aanleiding van inspraakreacties en het bestuurlijk overleg kunnen nog wijzigingen worden aangebracht in de ontwerp-pkb. Het MER wordt in principe niet meer gewijzigd.

Fase III: Besluitvorming

Na het toetsingsadvies en het bestuurlijk overleg kan de ministerraad de pkb vaststellen. Dit 'kabinetsstandpunt' wordt ter goedkeuring toegezonden aan de Tweede Kamer. Het kabinet heeft daarvoor negen maanden en vijf weken de tijd na de bekendmaking van de ontwerp-pkb. Op voorstel van de Tweede Kamer kan de pkb-tekst nog wijzigen. Als daarna de Eerste Kamer niet binnen vier weken tot behandeling

besluit, wordt het plan geacht te zijn goedgekeurd. Als zowel de Tweede als de Eerste Kamer de partiële herziening van de pkb/SEV-2 hebben goedgekeurd, wordt deze wederom ter inzage gelegd. Vanaf dit moment is de pkb van kracht en kan beroep worden ingesteld bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Tegen het MER staat geen bezwaar of beroep open.

Fase IV: Uitvoering en evaluatie

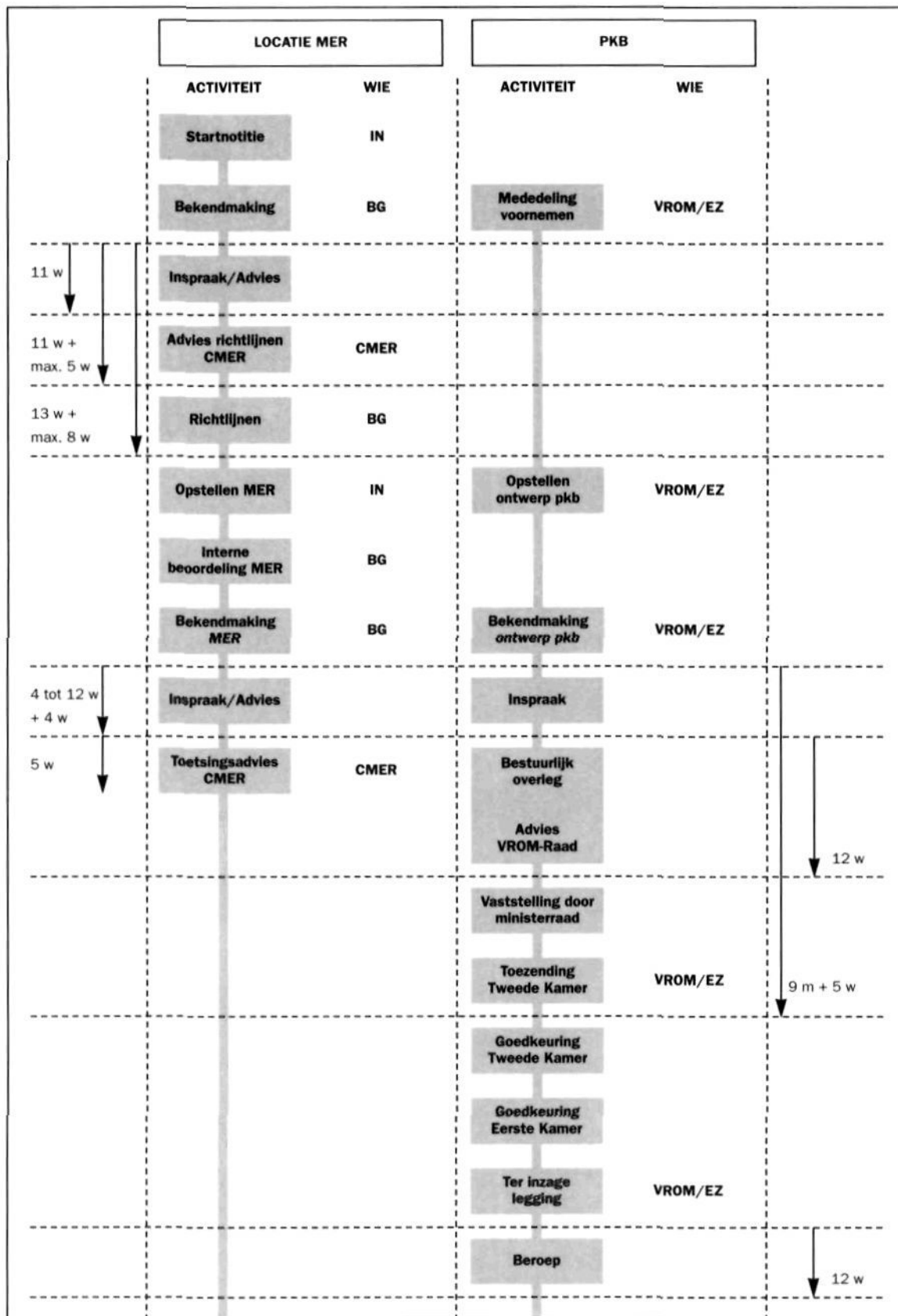
Na goedkeuring van het locatiebesluit kunnen de noodzakelijke vergunningen worden aangevraagd (zie paragraaf 6.2). Voor het besluit om deze vergunningen te verlenen moet opnieuw een m.e.r.-procedure worden doorlopen: een inrichtings-m.e.r.. Pas als de vergunningen zijn verleend kan met de realisering van het windpark worden begonnen. Een evaluatie-onderzoek moet uitwijzen of de daadwerkelijke milieugevolgen van het windpark overeenkomen met de voorspelde gevolgen in het MER. In het 'Inrichtings-MER' zal een aanzet worden gegeven voor een programma van zo'n evaluatieonderzoek.

6.5 De procedure bij grensoverschrijdende milieugevolgen

Eén van de te onderzoeken locaties voor het demonstratieproject near shore windpark, de Vlakte van de Raan in de Westerscheldemond, ligt voor een deel op Belgisch grondgebied. Het is daarom dat eventuele milieugevolgen op deze locatie ook merkbaar zijn in België. De Wet milieubeheer (artikel 7.38) vraagt in dit geval dat Nederland een tweesporen-aanpak volgt. Het eerste spoor is een verantwoordelijkheid voor het bevoegd gezag, de ministers van EZ, VROM, V&W en LNV. Deze ministers zullen er voor zorgen, eventueel met behulp van de betrokken Belgische autoriteiten, dat insprekers en autoriteiten in België in de gelegenheid worden gesteld om op dezelfde wijze als Nederlandse burgers en instanties, gebruik te kunnen maken van de wettelijke mogelijkheden om in te spreken en bezwaar te maken (conform het internationale Espoo-verdrag).

Het tweede spoor is een verantwoordelijkheid van het ministerie van VROM, als coördinerend departement inzake grensoverschrijdende informatie-uitwisseling. Voor zover van belang in verband met de locatie Westerscheldemond als één van de mogelijke locaties voor het wind-

park, zal de minister van VROM de formele contacten onderhouden met de Belgische overheid en die voorzien van de benodigde informatie, zoals de startnotitie, de richtlijnen en het MER. Indien het voornemen bestaat om de Vlakte van de Raan in de Westerscheldemond daadwerkelijk aan te wijzen als locatie voor het near shore windpark, kan de Belgische overheid in het kader van de m.e.r.-procedure vragen om overleg met het bevoegd gezag. De minister van VROM kan in dat geval, als coördinerend minister, de besluitvormingstermijn met drie maanden verlengen. Met een keuze voor de Vlakte van de Raan zal mogelijk ook de procedure via de zogenaamde Grenswateren Commissie moeten worden gevolgd. Deze locatie is namelijk gesitueerd op de grens van Nederland en België. Figuur 4.1 in hoofdstuk 4 laat zien hoe de Belgisch-Nederlandse grens is gesitueerd ten opzicht van het zoekgebied voor een mogelijke locatie voor het near shore windpark in de Westerscheldemond.

Figuur 6.1. Procedureschema voor deze pkb/m.e.r.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

Alternatief

andere locatie dan het voorkeursalternatief om (in aanvaardbare mate) tegemoet te komen aan de (milieu)doelstelling(en). De Wet milieubeheer schrijft voor, dat in een MER alleen alternatieven moeten worden beschouwd, die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen. De richtlijnen geven mede richting aan dat begrip “redelijkerwijs”.

Bevoegd gezag

overheidsorgaan dat bevoegd is een besluit te nemen over de voorgenomen activiteit van de initiatiefnemer.

Fauna

diersoorten die in een gebied voorkomen.

Flora

plantensoorten die in een gebied voorkomen.

Initiatiefnemer

een natuurlijk persoon, dan wel privaat- of publiekrechtelijk rechtspersoon (een particulier, bedrijf, instelling of overheidsorgaan) die een bepaalde activiteit wil (doen) ondernemen en daarover een besluit vraagt.

Kerngebied in de ecologische hoofdstructuur

de ecologische hoofdstructuur is het door de overheid nagestreefde en in beleidsnota's vastgelegde landelijke netwerk van natuurgebieden en verbindingszones daartussen. Voor kerngebieden geldt in het beleid een speciale bescherming.

Meest milieuvriendelijk alternatief

het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast.

M.e.r.

de wettelijk geregelde procedure van milieu-effectrapportage; een hulpmiddel bij de besluitvorming, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een milieu-effectrapport en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van de uitvoering van een activiteit.

M.e.r.-plicht

de verplichting tot het doorlopen van de m.e.r.-procedure en tot het opstellen van een milieu-effectrapport voor een bepaald besluit over een bepaalde activiteit.

MER

milieu-effectrapport: een rapport waarin de resultaten worden neergelegd van het onderzoek naar de milieu-effecten van een voorgenomen activiteit en van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven daarvoor.

Richtlijnen

de door het bevoegd gezag na het vooroverleg te bepalen wenselijke inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport.

Voorgenomen activiteit

datgene, wat volgens de startnotitie het initiatief inhoudt. Ook wel 'voornemen' genoemd.